

**РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ОСВІТИ
НА КАФЕДРІ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ВОЛИНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ
ТА ЗАХИСТУ НАУКОВИХ РОБІТ**

Панишко Г.Т.

*кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та публічного управління
Волинського національного університету
імені Лесі Українки*

«Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою та держави» [1, с. 32]. Результативність третього рівня освіти залежить від доктринальних досліджень, необхідності формування зваженої стратегії, подальшої розбудови національної системи вищої освіти, переосмисленні підходів щодо підготовки здобувачів як в освітній, так і науковій складовій. Розвиток вищої освіти в Україні відзначається загальноєвропейським інтеграційним контекстом і масштабується процесом глобалізації та інтеграції демократичних перетворень соціально-політичного та економічного життя. Кафедри університетів є складовою як освітнього, так і наукового процесу, на які покладено одне з найважливіших питань та завдань – адаптації до вимог глобалізаційної епохи задля того, щоб мати можливість знайти себе в реаліях сьогодення. Випускники закладів вищої освіти під час навчання прилучаються до ефективних форм організації самостійної наукової роботи: участі в наукових конференціях, виконання проєктних завдань, тренінгових вправ та різного роду активних форм, що реалізуються як цілісна система.

Навчання та третьому (освітньо-науковому) рівні освіти в Україні в наш час – це результат кількарічної кропіткої роботи освітян, науковців та інших спеціалістів, щодо системи підготовки кадрів, яка б відповідала сучасним реаліям та вимогам світового науково-дослідницького простору [1, с. 64].

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий) рівень передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності. Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей,

достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-іннованійної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення [1, с. 115].

Роль кафедри та наукового керівника є органічно присутньою у проміжку наукового життя здобувача третього рівня освіти. Роль наукового керівника під час написання дисертаційної роботи і підготовки наукового та науково-педагогічного працівника згідно нових вимог значно зросла. Зокрема, у нормативних документах неодноразово наголошувалося на персональній відповідальності наукового керівника щодо якості дисертаційної роботи аспіранта. Зважаючи на загальний тренд підвищення кваліфікації дисертаційної роботи та вчасного її захисту, аспіранти мають досить виважено підходити до обрання наукового керівника [2, с. 144].

Кафедра політології створена наказом № 14-к від 16 вересня 1993 р. у складі правничого факультету університету. Її працівники забезпечували викладання нормативного курсу «Політологія» на всіх спеціальностях університету.

У 1996 році було ліцензовано спеціальність «Політологія», кафедра отримала статус випускової і розпочала підготовку фахівців за освітнім рівнем «бакалавр». У 2001 р. відбувся перший випуск спеціальності «Політологія» із кваліфікацією «Бакалавр з політології». Наказом №66К/В від 17 квітня 2001 р. «Про створення кафедр історичного факультету» на базі кафедри політології створено дві випускові політологічні кафедри – кафедру теорії та історії політичної науки і кафедру політичних інститутів та процесів. Кафедра політології, управління та державної безпеки створена рішенням Вченої ради Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки від 28 травня 2020 року. Діяльність кафедри невід'ємна від процесу становлення та розвитку освітніх процесів незалежної України.

На кафедрі із 1997 року готуються наукові кадри, функціонує аспірантура із спеціальності 23.00.02. – політичні інститути та процеси (очної та заочної форми навчання). Спочатку вона була створена як разова, а з 2007 року діє постійно [3; 35, 36, 37]. За роки існування кафедри були підготовлені і захищені та докторські дисертації науковцями, що є штатними працівниками кафедри:

– Ярош Б. О. «Тоталітарний режим на західноукраїнських землях в 30-50-х роках ХХ ст. (політичний аспект)».

– Ярош Я. Б. У 2005 році захистив кандидатську дисертацію «Політична суб'єктність молодіжних об'єднань у державотворчих процесах України (період незалежності)» зі спеціальності «Політичні інститути та процеси» в Чернівецькому національному університеті

імені Юрія Федьковича. У 2019 році захистив докторську дисертацію «Політична конкуренція парламентських партій» за спеціальністю «Політичні інститути та процеси» у спеціалізованій вченій раді Львівського національного університету імені Івана Франка [4, с. 266].

Кандидатські дисертації захистили викладачі кафедри політології та є нині штатними працівниками кафедри політології та публічного управління:

Бусленко В. В. «Становлення та трансформація політичних інститутів західного регіону України в 90-х роках ХХ ст.».

Малиновський В. Я. «Оптимізація функцій органів виконавчої влади: теоретико-методологічні засади».

Ярош Я. Б. «Політична суб'єктність молодіжних об'єднань у державотворчих процесах України (період незалежності)» [5, с. 516].

Ярош О. Б. захистила кандидатську дисертацію «Жіночі об'єднання в Україні як суб'єкти державотворення». У 2013 році в Інституті держави та права імені В. М. Корецького НАН України захистила докторську дисертацію «Політика гендерної рівності: зарубіжний та вітчизняний досвід» за спеціальністю «Політичні інститути та процеси» [4, с. 265].

За роки існування кафедри підготовлено та захищено 7 докторських (Б. Ярош, В. Бортніков, В. Малиновський, О. Ярош, Р. Коцан, Я. Ярош, В. Бусленко) та 26 кандидатських (С. Кулик, В. Надольський, М. Кравчук, М. Іванюк, Ю. Федчик, В. Пахолок, А. Митко, Ю. Пивоваров, В. Троценко, Б. Мойса, С. Байрак, Т. Мишляев, І. Мельник, М. Лісовська, С. Михальчук, В. Мельник, І. Патлашинська, Т. Майко, М. Шваб, Н. Назарук, М. Розік, В. Стрелков та ін.) дисертацій.

Деякі науковці у різні роки закінчили навчання як здобувачі першого і другого рівня, а також здобули третій рівень освіти та успішно працюють на кафедрі політології та публічного управління.

Література:

1. Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 18–20 листопада 2022 р. с. Світязь Шацького району Волинської області. Львів – Торунь : Liha-Press, 2022. 128 с.

2. Політичні читання імені професора Богдана Яроша : зб. наук. пр. / за заг. ред В. І. Бортнікова, О. Б. Ярош, Я. Б. Яроша. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. Вип.9. 284 с.

3. 75 років успішної історії факультету історії, політології та національної безпеки / упор. Я. Б. Ярош, В. К. Баран, В. А. Білик та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельватика», 2021. 106 с.

4. Золотий фонд університету імені Лесі Українки: енциклопедія випускників / керівник Анатолій Цьось, упорядник і редактор Лариса

Понедельник. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 280с: іл.

5. Бортніков В. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. *Політична наука в Україні*. 1991–2016 : у 2 т. Т. 1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України. Ін-т політ. й етнц. досліджень ім. І. Ф. Кураса ; редкол.: чл. кор НАН України О. Рафальський (голова), д-р політ. наук М. Кармазіна, д-р іст. наук О. Майборода ; відпов. ред. і упоряд. М. Кармазіна. Київ : Парлам. вид-во, 2016. 656 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-331-9-32>

**ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ:
КОНСТРУКТИВНІ ПРАКТИКИ З ДОСВІДУ АСПІРАНТУРИ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

Разуменко І.В.

*кандидат філологічних наук, професор,
завідувач відділу аспірантури і докторантури
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди*

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди аргументовано є амбасадором в підготовці здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Відлік історії відділу аспірантури починається від 1916 року [1].

На теперішній час відділ аспірантури і докторантури не лише забезпечує системну роботу з підготовки наукових і викладацьких кадрів, але й створює простір для особистісного і професійного зростання кожного учасника освітнього процесу. Запровадженій військовій ситуації не став на заваді реалізації освітньо-наукових програм. В останні роки стала помітною тенденція активізації абітурієнтського середовища і цілеспрямованого свідомого вибору саме освітньо-наукових програм в нашому університеті. Це – яскраве свідчення високої репутації і системної роботи щодо забезпечення якості освітніх програм. Переважна більшість абітурієнтів уже під час вступної кампанії демонструє усвідомлений вибір напряму дослідження, висловлює своє бачення щодо кандидатів наукових керівників, презентує дослідницьку пропозицію. Реалізація особистісно орієнтованого підходу є апріорною.